

HISTORIA KSIĄŻKI

PREZENTACJA

PISMO PACIORKOWE I WĘZELKOWE

Przed powstawaniem tabliczek, papirusów, w czasach gdy ludzie nie potrafili jeszcze pisać, powstawały inne formy "książek"

Pismo węzłkowe zostało wymyślone przez Peruwian. Używano do niego grubych sznurów, do których przywiązywano cieńsze. Na nich z kolei zawieszało się supełki. Każdy supełek symbolizował jakąś "sprawę". Zawijając je, po czym spoglądając na nie, można było sobie przypomnieć informacje, zawarte w trakcie wiązania supełka. Im bliżej grubego sznura był supełek, tym o ważniejszej rzeczy mówił.

Inną formą jest wymyślone przez Huronów i Irokezów pismo paciorkowe. Indianie rozcinali muszelki, tworząc w ten sposób paciorki i nawlekali je na sznurek. Każdy kolor oznaczał coś innego: czarny- śmierć, nieszczęście, czerwony- niebezpieczeństwo, żółty- złoto, biały- pokój.

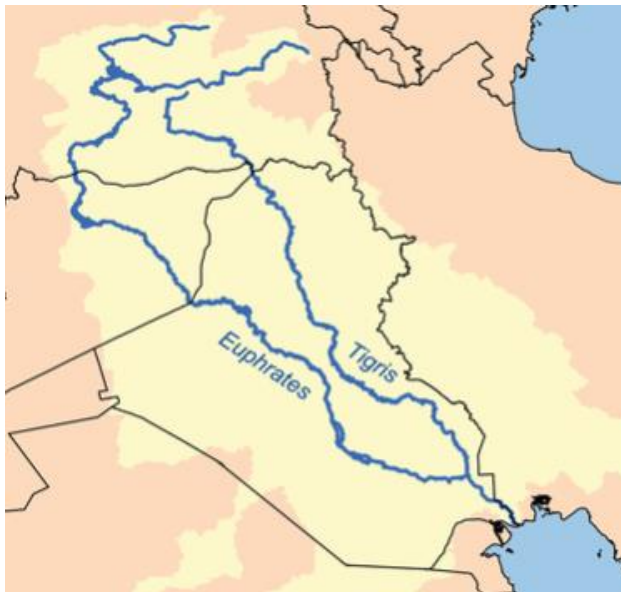

Pismo paciorkowe

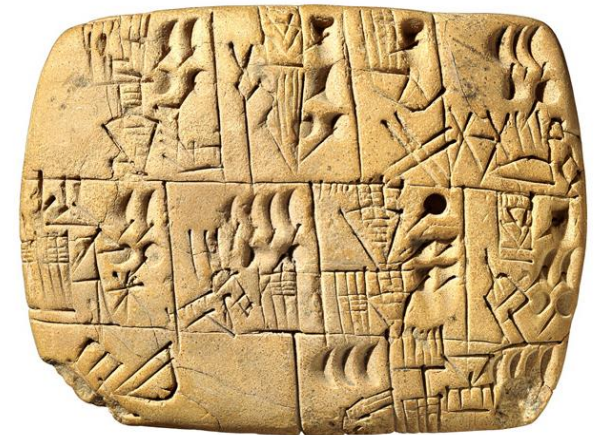

Pismo węzłkowe

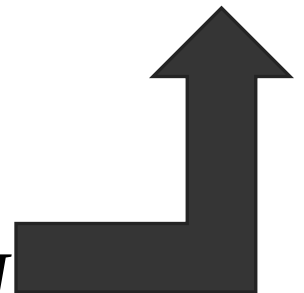
- ***PIERWSZE KSIĄŻKI MIAŁY POSTAĆ GLINIANYCH TABLICZEK. POWSTAWAŁY JUŻ W CZASACH MEZOPOTAMII. ZNAKI W POSTACI KLINÓW STAWIANO ZA POMOCĄ RYLCOW O TRÓJKĄTNYM PRZĘKROJU, POCZĄTKOWO TRZCINOWYCH, PÓŹNIEJ WYRABIANYCH TAKŻE Z KOŚCI SŁONIOWEJ, METALU LUB DREWNA.***
- ***TABLICZKI SUSZONO NA SŁOŃCU LUB WYPALANO, PRZEZ CO UZYSKIWAŁY KOLOR OD JASNO CZERWONEGO DO CZARNEGO.***

MAPA MEZOPOTAMII

***TABLICZKA Z
MEZOPOTAMII***

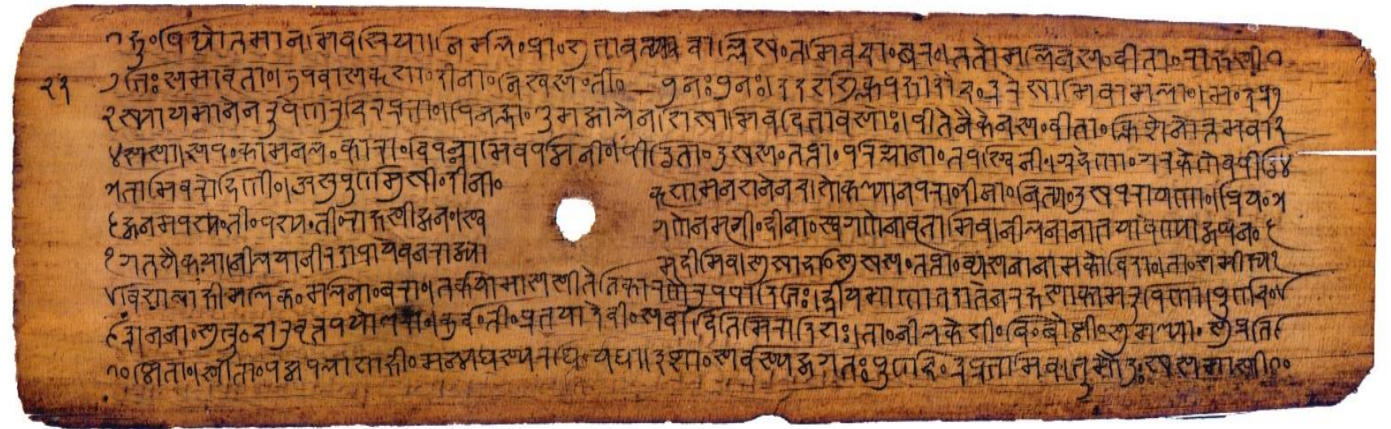

Tabliczka z Chin

- *W trzecim tysiącleciu p.n.e. w Chinach stosowano pismo. Inskrypcje ryto na skorupach żółwi, kościach, rozciętych łodygach bambusowych oraz na drewnianych deszczułkach. W drugim tysiącleciu p.n.e. istnieli nadworni kronikarze. Księga przemian (I Ching, Yijing) powstawała w latach ok. 1000–750 p.n.e. jako podręcznik wróżbiarstwa w zachodnim państwie Zhou.*

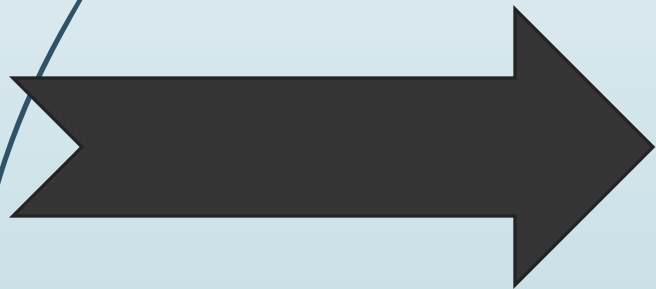
KSIĄŻKI W INDIACH

- *W Indiach pisano na liściach palmowych, wysuszonych i natartych olejkami. Powierzchnię liścia nacinano rylcem lub trzciniowym piórem, a następnie wcierano czarny pigment. Pisma na liściach palmowych przechowywano w koszach. Kanon palijski, zbiór nauk Buddy spisany ok. pierwszego wieku p.n.e. w Sri Lance w języku pali, nosi nazwę Tipiṭaka, co oznacza „trzy kosze”.*

KSIĄŻKI ZE WSCHODNIEGO WYBRZEŻA MORZA ŚRÓDZIEMNEGO:

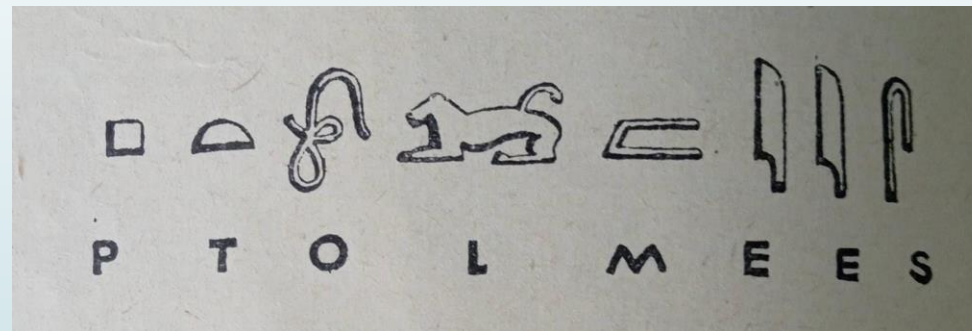
Wpływy na książki z Mezopotamii (z pismem klinowym) i z Egiptu (z hieroglifami) wywarły się od książek z Syrii, Fenicji i Palestyny. M.in. w mieście Ugarit w Syrii odkryto aż 200 tysięcy tabliczek klinowych. Z kolei w kopalni miedzi na górze Synaj odkryto zapiski przypominające egipskie hieroglify, zwane pismem protosynajskim.

EGIPT: SŁYNNNE HIEROGLIFY

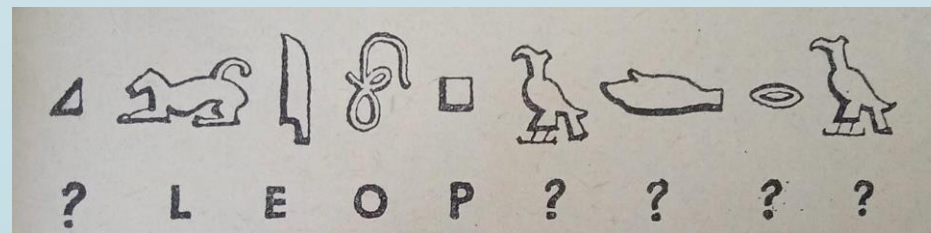
Już od III tysiąclecia Egipcjanie wykorzystywali papirusy. Jego łodygi były wypełnione kleistą substancją. Cięto je "na krzyż" a następnie prasowano. Przygotowana "kartka" była suszona i gładzona.

W Egipskim piśmie wielokrotnie pojawiały się znaki przypominające węże, sowy, jastrzębie, kwiaty lotosu, ręce, głowy, ludzi, kształty. Udało się je rozszyfrować dopiero w 1798 roku przez francuskiego uczonego Champolliona (Szampoliona). Znalazł on kilka znaków ujętych w ramce, przetłumaczone na grecki jako słowo "Ptolemeusz". Przenosząc greckie litery odkrył część znaków:

"Czarno na białym"- str. 26

Aby się upewnić, Champollion poszukał obelisku z kolejnym dwujęzycznym napisem. Od razu rozpoznał część znaków, które pasowały do greckiego tłumaczenia słowa "Kleopatra"

"Czarno na białym"- str. 27

CO Z RESZTĄ HIEROGLIFÓW?

Niestety gdy nasz bohater zaczął szyfrować słowa nieotoczone ramką: nic z tego nie wynikło.

Wiele lat później wyjaśniono powód rozczarowania. Okazało się, że Egipcjanie za pomocą liter pisali tylko imiona. Resztę słów wyrażali różnymi sposobami. Niektóre znaki zastępowały nasze słowa, inne- sylaby, jeszcze inne- poszczególne litery. Egipcjanie pisali w ten sposób, aby przedstawić takie słowo, które można oznaczyć inaczej. "Żuk" po staroegipsku pisano "chpr". Słowo "być" też jednak było pisane jako "chpr". Dlatego też słowo "być" można odznaczyć rysunkiem żuka.

HIEROGLIFY	PISMO HIERATYCZNE (KAPŁANÓW)	PISMO DEMOTYCZNE (LUDOWE)		HIEROGLIFY	PISMO HIERATYCZNE (KAPŁANÓW)	PISMO DEMOTYCZNE (LUDOWE)	
			KROGULEC				ŻYCIE
			SĘP				KSIĄŻKA
			NIEBO				PRACA NA ROLI
			MÓWIĆ				SŁOŃCE
			DRZEWO				ŚMIERĆ
			KWIAT				WIATR POWIETRZE
			ŻUK				NOS
			PAPIRUS				OKO
			MUR				GŁOWA

Przykłady znaczeń niektórych hieroglifów. "Czarno na białym"- str. 28

STAROŻYTNA GRECJA I RZYM

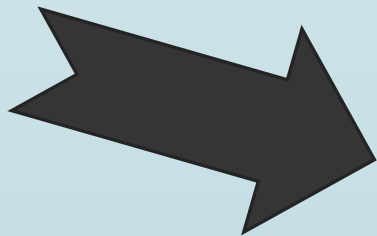
- Na początku starożytni Grecy i Rzymianie wykorzystywali egipskie papirusy, potem jednak zaczęli produkować tabliczki woskowe.
- Są to prostokątne tabliczki z drewna i metalu lub kości słoniowej, które polewano woskiem, po którym pisano metalowym rycem. Kilka tabliczek łączono tasiemkami lub metalowymi pierścieniami. Tabliczki były stosowane w szkołach oraz do korespondencji.
- Powstały też pergaminy. Były one wytwarzane przez garbowanie zwierzęcej skóry. Pergaminy były gładkie od papirusu, można było na nich pisać obustronnie. W przeciwieństwie do papirusu, na pergaminach nie rozlewał się tusz, co ułatwiało pisanie i tworzenie ilustracji.

KODEKS RĘKOPIŚMIENNY

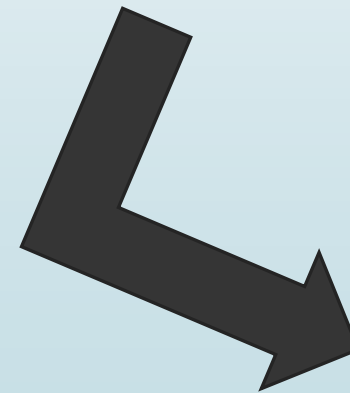
PAPIEROWY

wyparł kodeks pergaminowy na przełomie XV-XVI w., okazał się tańszy i bardziej praktyczny. Papier czerpany to wynalazek Chińczyka Cai Luny. Wyrabiał go z materiałów roślinnych (rośliny morwowate i wawrzynkowate). Arabowie udoskonalili go wykorzystując przy produkcji kleje, wodę wapienną (do wybielania) i koło wodne.

PERGAMINOWY

Produkowany był sposobem pecji lub lectio. Składki znaczone stawiając na ich ostatniej stronie litery lub cyfry rzymskie (takie znaki zwano kustoszami). Na marginesie dolnym ostatniej strony składki zamieszczano pierwszy wyraz znajdujący się na następnej składce.

KODEKS DRZEWORYTNICZY

Drzeworyt XV-wieczny zwany jest langowym (wzdłużnym; powstawał z deski ciętej wzdłuż pnia; używano jabłoni, gruszy, lipy). W ksylografii odbijają się elementy wypukłe. W XV w. pojawiła się technika drzeworytu kolorowego (z kilku klocków).

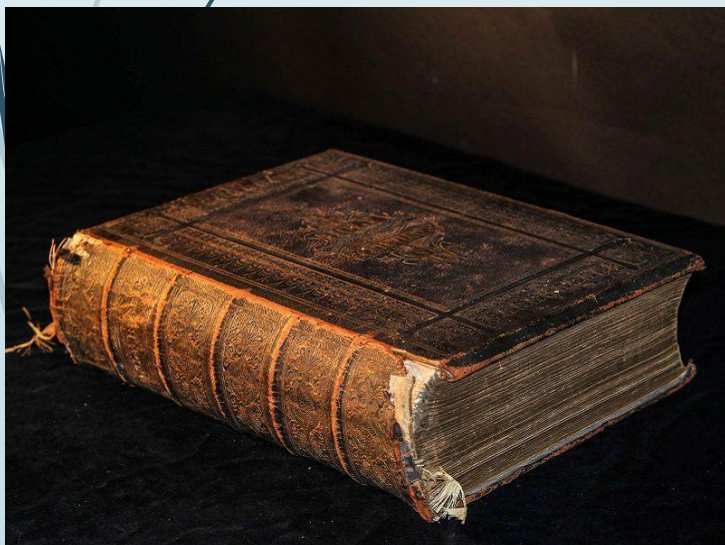
Początkowo używano farby z sadzy zamiast farby drukarskiej. Nakładano na drzeworyt zwilżony papier i odbijano. Stosowano dwie metody ksylograficzne: 1) anopistograficzną – odbija się dwie ilustracje, składa kartkę na pół i złożeniem do wewnątrz wszywa się do książki; 2) opistograficzną – karta obustronnie pokryta tekstem lub ilustracją. Książki ksylograficzne były w większości książkami ilustrowanymi (mało tekstu lub jego całkowity brak).

INKUNABUŁY

Dosłownie oznaczają "w kolysce". Technikę druku za pomocą ruchomych czcionek wynalazł około 1450 Johannes Gutenberg w Moguncji. Wzorcem dla inkunabułów była książka rękopiśmienna. Inkunabuły do lat 70. XV wieku nie posiadały karty tytułowej. Tzw. oczko – kilka pierwszych wyrazów tekstu wykonanych techniką drzeworytu.

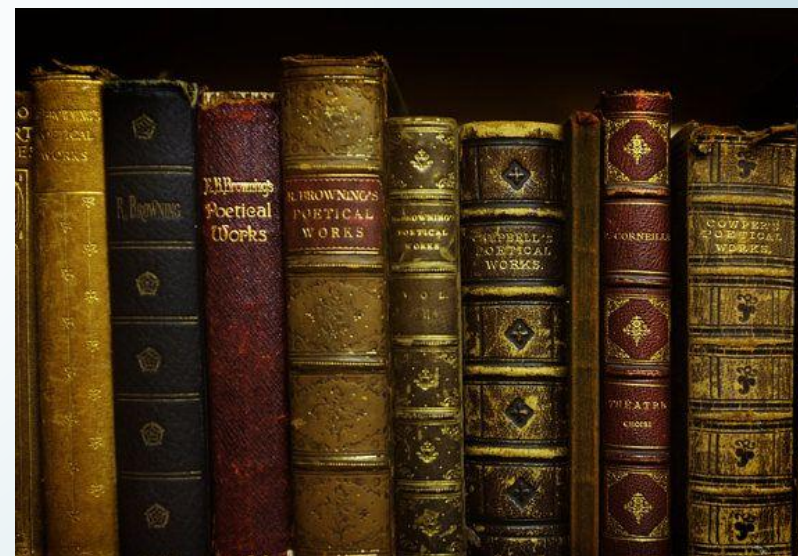
KSIAŻKA XVI-wieczna

Do jej wykonania stosowano metodę typograficzną. Posiadała trzy techniki zdobienia: miedzioryt (technika wklęsła), drzeworyt (wypukła; drzeworyt włoski – biały rysunek na czarnym tle – Ratdolt; drzeworyt francuski – czarny rysunek na białym tle), metaloryt (wypukła). Od 1500 r. stosowano kartę tytułową (po raz pierwszy użył jej W. Stöckel). Dążono do umieszczania na karcie tytułowej sygnetu drukarskiego.

BAROK A KSIĄŻKI

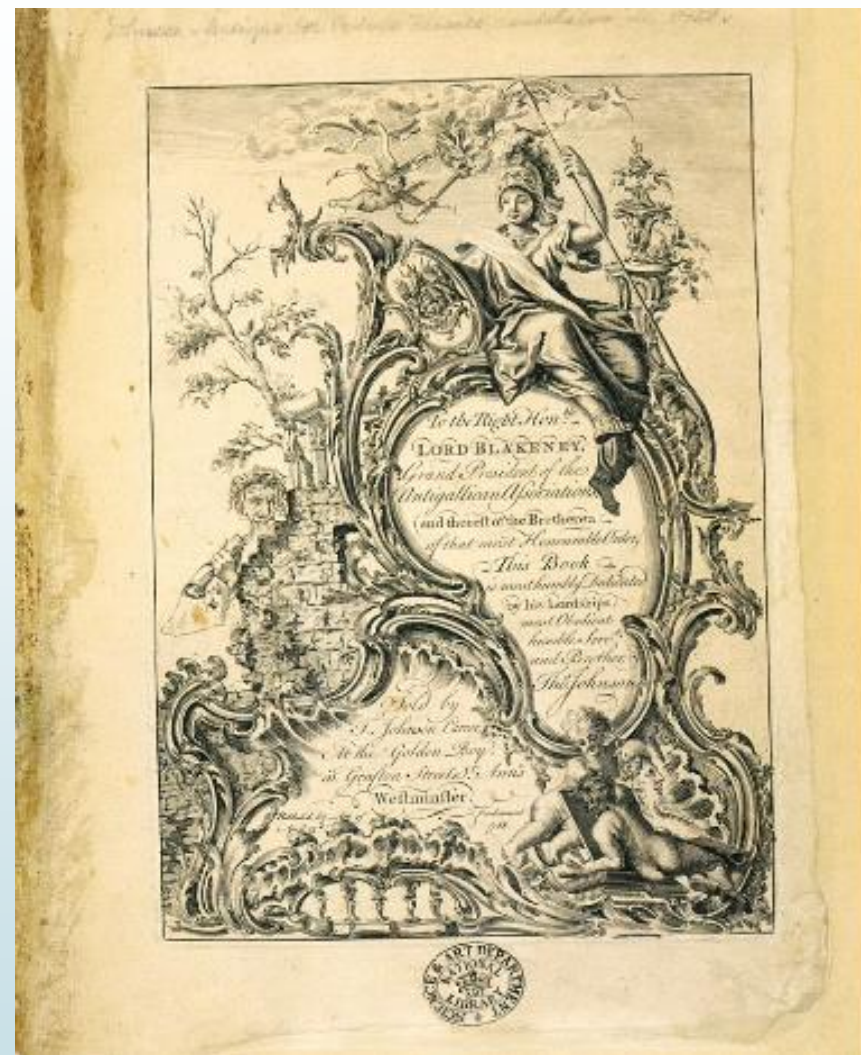
► Dla książki barokowej charakterystyczne były: duży format, spore zdobnictwo, niezwykłe oprawy, ornamenty i motyw wachlarza. Główną techniką zdobniczą wykorzystywaną w książkach był miedzioryt.

OŚWIECENIE

ROCOCCO- o małym formacie, z mniejszym zdobieniem od książek barokowych, lecz bardziej finezyjnym. Każda książka posiadała swój ekslibris- znak własnościowy danego egzemplarza.

KSIĄŻKA OŚWIECENIOWA- zwykle książka naukowa, o niewielkim formacie, z czytelną książką, często z miedziorytowymi tablicami, doklejanymi na końcu książki. Charakterystycznymi elementami były też indeksy rzeczowe, tablice chronologiczne i bibliografie.

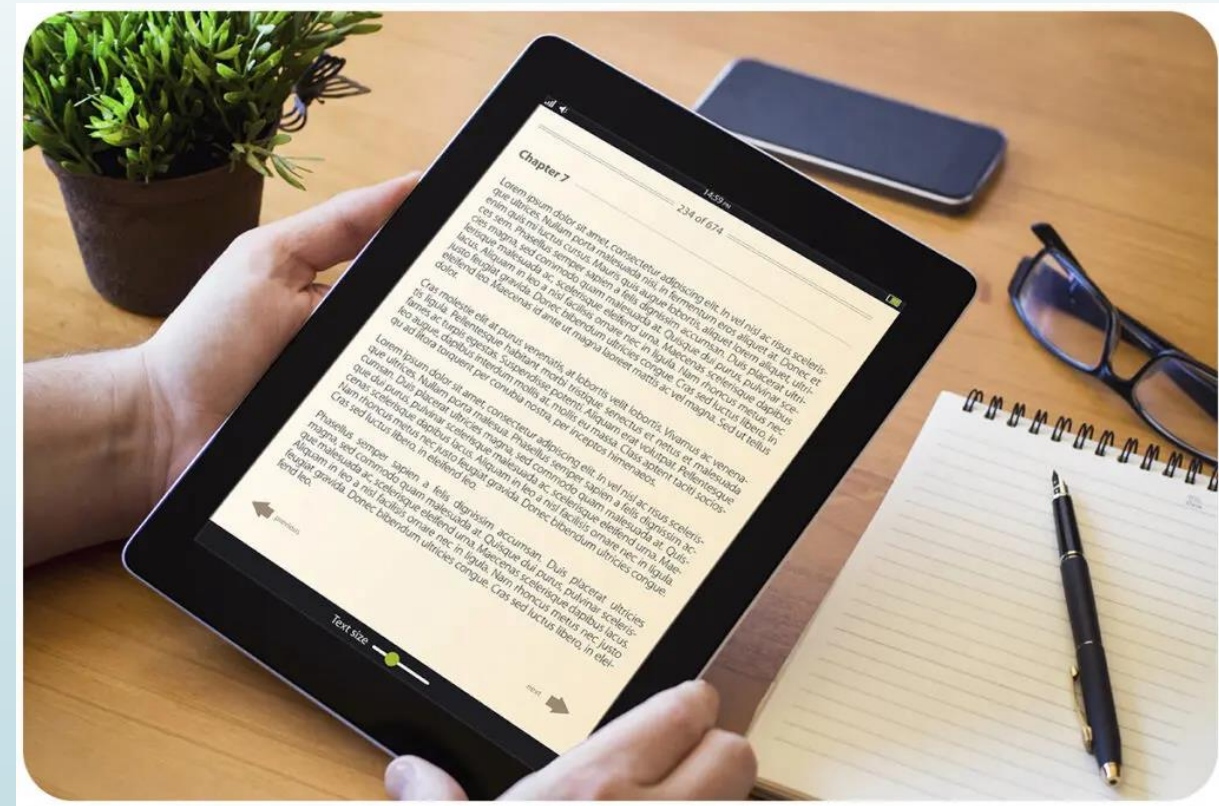
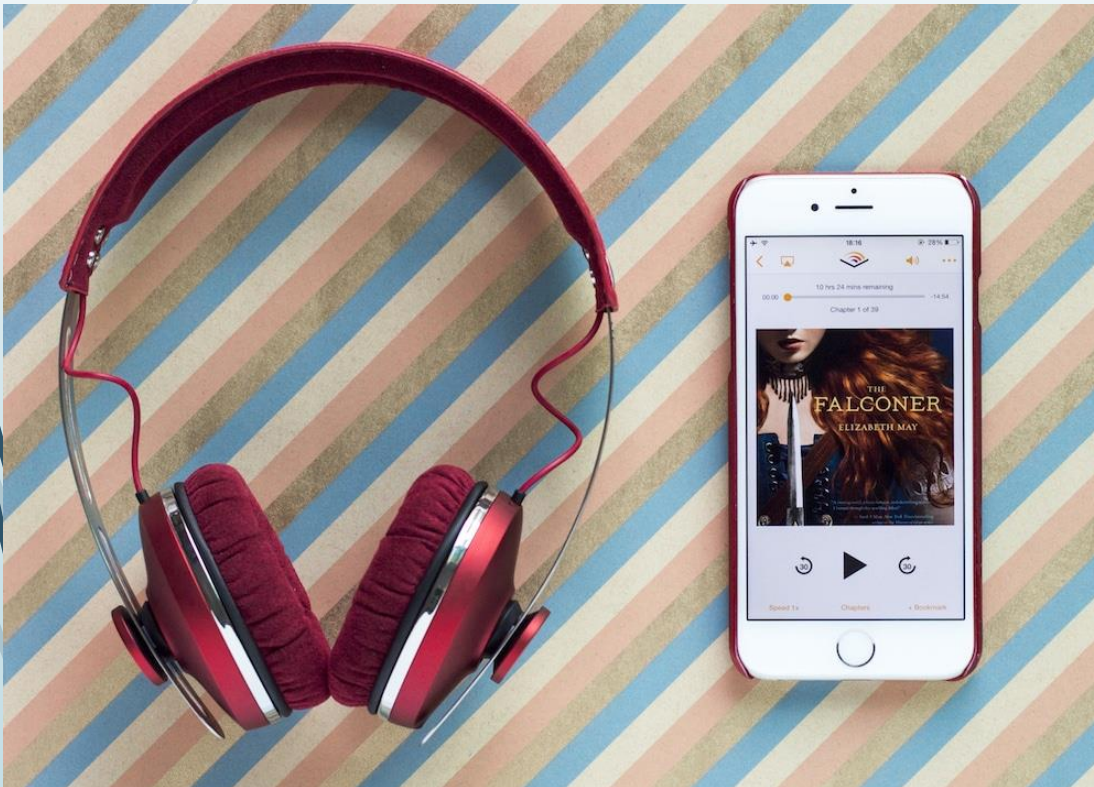

Ilustracja w stylu Rococco

WSPÓŁCZESNOŚĆ

Stopniowo zaczęto produkować książki masowe- serie wydawnicze, powieści zeszytowe, książki dla dzieci itd.

Obecnie, prócz książek papierowych, można znaleźć też ebooki i audiobooki (książki słuchane).

BIBLIOGRAFIA

Wikipedia: https://pl.wikipedia.org/wiki/Historia_ksi%C4%85%C5%BCKi

"Czarno na białym" M.Ijlin. Wydawnictwo "Nasza Księgarnia"

- Autorzy prezentacji:
- Małgorzata Mes
- Zuzanna Pasiut

**Narodowy
Program
Rozwoju
Czytelnictwa
2.0**